

**GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA**

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 11-08-2022 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.5.2022.BW/MR

Pan

Marek Gróbarczyk

**Sekretarz Stanu w Ministerstwie
Infrastruktury**

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na wniosek z 11 lipca 2022 r. (brak znaku sprawy), o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko (dalej: prognoza) dla projektowanego dokumentu tj. Programu wieloletniego pn. „Kompleksowe zagospodarowanie Odry Środkowej” (dalej: Program), na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 ze zm.; dalej: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko.

Projekt Programu stanowi kompleksowy plan zagospodarowania drogi wodnej Odry Środkowej i jest kontynuacją polityki rozwoju sektora transportu wodnego śródlądowego określonej w *Krajowym Programie Żegludowym do roku 2030*. Program zastąpi przygotowywany dotychczas projekt *Programu Rozwoju Odrzańskiej Drogi Wodnej do 2030 r. (z perspektywą do 2060 r.)*, stanowiąc formalną rządową koncepcję rozwoju infrastruktury drogi wodnej Odry środkowej. Głównym celem Programu jest kompleksowe zagospodarowanie Odry uwzględniające cele polityki transportowej i wodnej. Cel ten ma zostać osiągnięty dzięki realizacji dwóch zadań inwestycyjnych: budowa stopnia wodnego Lubiąż oraz budowa stopnia wodnego Ścinawa. Realizacja ww. zadań inwestycyjnych ma umożliwić realizację trzech celów szczegółowych, tj. wzmocnienie integracji portów morskich Szczecin i Świnoujście z zapleczem lądowym; zwiększenie produkcji hydroenergii oraz poprawa funkcjonowania gospodarki wodnej w ujęciu regionalnym. Realizacja celu głównego umożliwi utrzymanie możliwości prowadzenia transportu wodnego śródlądowego na całej długości Odry poprzez eliminację istotnego „wąskiego gardła” na odcinku środkowej Odry. Ponadto, przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz wpłynie

na poprawę bezpieczeństwa energetycznego. Program będzie realizowany w latach 2023 – 2030.

Prognoza dla projektu Programu powinna w pełnym zakresie odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, według kolejności ustalonej w tym przepisie oraz przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Prognoza powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie zaplanowane do realizacji działania mogące oddziaływać na środowisko, zwłaszcza na obszary cenne przyrodniczo, niezależnie od ich statusu formalnego, czyli prawdopodobieństwa uzyskania dofinansowania lub prawdopodobieństwa realizacji. Analiza zawarta w prognozie powinna zostać dostosowana stopniem szczegółowości do stopnia szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu.

W prognozie zasadne jest odniesienie się do innych dokumentów o charakterze planistycznym i strategicznym z zakresu żeglugi śródlądowej i gospodarki wodnej, tj. *Krajowy Program Żeglugowy do 2030 roku* czy *Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy* oraz uwzględnienie informacji zawartych w sporządzonych dla nich prognozach. Zaleca się także przeanalizować uwagi zawarte w opiniach do tych dokumentów wydanych przez właściwe organy na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy ooś, w celu uniknięcia powielania błędów. Jeżeli dla zaplanowanych w Programie przedsięwzięć zostały opracowane raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, wydane zostały decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach lub oceny wodnoprawne, to w prognozie należy również uwzględnić informacje wynikające z tych dokumentów.

W prognozie należy dokonać opisu stanu środowiska w sposób umożliwiający określenie rodzajów i skali przewidywanych oddziaływań oraz określenie zmian spowodowanych realizacją Programu, które mogą zaistnieć w przyszłości. Prognoza powinna umożliwić identyfikację na jak najwcześniejszym etapie potencjalnych kolizji z obszarami przyrodniczymi, kulturowymi oraz ewentualnych konfliktów społecznych.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3 ustawy ooś, prognoza powinna w sposób uzasadniony i racjonalny przedstawiać rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, a także analizę racjonalnych rozwiązań alternatywnych. Przedstawione w prognozie propozycje w zakresie metod i częstotliwości monitoringu powinny być opracowane w sposób pozwalający na ocenę rzeczywistego wpływu realizacji założeń projektu na środowisko przyrodnicze oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących. Należy także poddać wnikliwej analizie i szczegółowo uzasadnić w prognozie wnioski w zakresie możliwości wystąpienia oddziaływań na środowisko o charakterze transgranicznym.

Bardzo istotną kwestią jest konieczność szczegółowego przeanalizowania wpływu realizacji założeń Programu na stan i funkcjonowanie wszystkich obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* znajdujących się w zasięgu oddziaływania Programu, w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów i powiązania pomiędzy nimi, a także na korytarze ekologiczne (zgodnie z Mapą przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowaną przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży na zlecenie Ministerstwa Środowiska w 2005 r., aktualizacja w 2012 r.). Zauważyć należy, że cel główny Programu ma zostać osiągnięty dzięki

realizacji dwóch zadań inwestycyjnych, polegających na budowie stopni wodnych Lubiąż i Ścinawa. Lokalizacja obu tych przedsięwzięć koliduje z obszarem Natura 2000 Łęgi Odrzańskie PLC020002. Oddziaływanie tego typu inwestycji na środowisko, zwłaszcza na ekosystemy i gatunki związane z wodami, jest bardzo silne i drastycznie zmienia warunki hydrologiczne, zarówno w zakresie hydromorfologii, czynników fizykochemicznych, czy rozmieszczenia elementów biologicznych. Zdecydowana większość przedmiotów ochrony obszaru Łęgi Odrzańskie związana jest bezpośrednio z konkretnymi warunkami wodnymi, jakie występują obecnie na tym terenie. Realizacja stopni wodnych Lubiąż i Ścinawa spowoduje ogromne zmiany w środowisku wodnym, nie tylko w miejscu budowy przedsięwzięcia, ale również na wielu kilometrach biegu rzeki i co za tym idzie również na dużej powierzchni obszaru Łęgi Odrzańskie. W związku z tym prognoza musi dokładnie zbadać wpływ dokumentu i zawartych w nim działań inwestycyjnych na obszar Natura 2000 Łęgi Odrzańskie. Analizy obejmować muszą oddziaływania na wszystkie przedmioty ochrony, zadania i cele ochrony obszaru, jak również jego integralność i spójność, nie tylko w ujęciu wpływu bezpośredniego, ale również pośredniego, wtórnego i skumulowanego.

W przypadku pozostałych form ochrony obszarowej ze szczególną uwagą należy zbadać oddziaływanie stopni wodnych zaplanowanych do realizacji w Programie na rezerваты przyrody: Odrzysko i Łęg Korea. Analizie powinna podlegać przede wszystkim kwestia poziomu wód i ich wylewów (wielkość, częstotliwość) na terenie obu rezerwatów po realizacji inwestycji. Konieczne jest odniesienie do celów i przedmiotów ochrony. Należy także przeanalizować oddziaływania na chronione gatunki roślin i zwierząt. Uwagę należy zwrócić w pierwszej kolejności na ichtiofaunę, zarówno obecną w miejscu budowy planowanych stopni wodnych, jak również na gatunki anadromiczne i potamodromiczne. Kluczowa będzie tutaj możliwość zapewnienia migracji przez projektowane inwestycje. Prognoza musi zatem ocenić i wskazać na konieczność montażu na stopniach wodnych przepławek dla ryb. Podstawą powinny być tutaj przepławki szczelinowe, o wymiarach odpowiadających co najmniej łososiowi (*Salmo salar*), a najlepiej o parametrach dla jesiontra (*Acipenser oxyrinchus*), gdyż zgodnie z publikacją „Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału części wód w Polsce” (KZGW 2010) Odra od ujścia do Zalewu Szczecińskiego do ujścia Nysy Kłodzkiej (km 0,0 – 579,3) powinna zapewniać ciągłość liniową właśnie dla jesiontra. Przy przepławkach należy także uwzględnić montaż rynn węgorzowych.

Wskazane jest zastosowanie wytycznych Komisji Europejskiej w zakresie uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. W prognozie powinno także znaleźć się odniesienie do kwestii rozprzestrzeniania się gatunków obcych, w szczególności gatunków inwazyjnych, w przypadku których często tempo kolonizacji nowych obszarów jest zależne od stopnia przekształcenia naturalnych siedlisk.

Przy analizach dotyczących oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, koniecznym jest wskazanie nie tylko samego charakteru oddziaływań, ale również określenie czy jest on znaczący w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy ooś. Możliwość wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Łęgi Odrzańskie w wyniku realizacji założeń Programu jest bardzo prawdopodobne. Niebezpieczeństwo wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania może dotyczyć priorytetowych siedlisk przyrodniczych, np. na łęgów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (kod 91E0), będących przedmiotami ochrony w obszarze Łęgi Odrzańskie. W przypadku identyfikacji w

prognozie znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000 lub braku możliwości wykluczenia tego oddziaływania, zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy ooś, projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, o ile nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. W takiej sytuacji należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić spełnienie tych przesłanek, tj. wykazać nadrzędny interes publiczny, uzasadnić brak rozwiązań alternatywnych, zaproponować wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. Bez przeprowadzenia tych analiz nie będzie możliwe przyjęcie przedmiotowego dokumentu.

Niezbędne jest także określenie i przeanalizowanie wpływu planowanych działań na jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych oraz na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.).

Należy zwrócić szczególną uwagę na kompleksowość analiz, które powinny obejmować wszystkie istotne na objętym opracowaniem terenie uwarunkowania środowiskowe i antropogeniczne oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje. Wszystkie zawarte w prognozie analizy powinny zostać przedstawione zarówno w sposób jednostkowy, jak i skumulowany. Oddziaływania skumulowane należy zidentyfikować, przeanalizować i ocenić zarówno pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami zaplanowanymi do realizacji w ramach projektu Programu jak i pomiędzy Programem, a przedsięwzięciami istniejącymi, realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, ujętymi w innych dokumentach. Poszczególne wskazane w projektowanym dokumencie działania powinny być zawsze oceniane w kontekście wszystkich istotnych uwarunkowań i potrzeb, a także w kontekście pozostałych zapisów projektu.

Zaleca się przedstawienie lokalizacji planowanych działań na tle innych form wykorzystywania przestrzeni (np. korytarzy ekologicznych czy obszarów chronionych) na mapach. Podobne zalecenie dotyczy wszelkich innych istotnych zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk.

Analizy w prognozie powinny być przeprowadzone w odniesieniu do każdego stopnia wodnego z osobna oraz w podziale na etap realizacji i eksploatacji. Zaprezentowane w prognozie analizy i wnioski powinny być konkretne i spójne, pozbawione obszernych opisów i nieprecyzyjnych sformułowań jak np. „nie powinno”, „raczej” itp.

Z poważaniem,

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/